

- 1 Baumgarten s. Sigm. Jac. f. meditatio-
nes quardam de Genuina et Spuria
edificatione spirituali Mediorz illius
legitimis et illegitimis, Halle, 1747.
- 2 Brunings s. Christ. f. diff. de Christo
triumphante, Heidelberg 1747.
- 3 Clossen s. Jued. Sigm. f. diff. de Opere
Dei miraculoso, Gratioso et Glorioso
in Sanctis rediivivis demonstrato,
Francof. 1726.
- 4 Clauswitz s. Bened. Gottl. f. diff. de
Spiritu Sancto Archabone, Halle, 1747.

DISSERTATIO PHILOLOGICA

DE

I V D A E I S

□ י נ ו ת

OB IESVM CRVCIFIXVM

CRVCIFIGENDIS

NEC TAMEN AD EVM CONVERTENDIS

AD ILLUSTRANDVM LOCVM HOS. XI. 7.

QVAM

PRAESIDE

DN. CAROLO GOTTLOB
SPERBACHIO

LINGVARVM ORIENTALIVM IN ACADEMIA
VITEMBERGENSI PROFESSORE PVBLICO
LONGE CELEBERRIMO

DOMINO PRAECEPTORE PATRONO
AC STVDIORVM SVORVM PROMOTORE
OMNI PIETATIS ATQVE OBSERVANTIAE CVLTV
AD CINERES VSQVE PROSEQVENDO

IN AVDITORIO MAIORI

D. VIII. MART. A. R. S. MDCCXXXVII

PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTET
AVCTOR RESPONDENS

M. FRIDER. ERNESTVS BAVER

FRIESDORFIO - MANSFELDENSIS.

VITEMBERGAE

PRELO EPHRAIM GOTTLOB EICHSFELDI

ACADEMIAE A TYPIS.

DISSERTATIO PHILOLOGICA

DE

I V D A E I S

□ N 1 5 D

OB IESVM CRVCIFICIVM

CRVCIFICIENDIS

NEC TAMEN AD EVM CONVERTENDIS

AD ILLVSTRANDVM DOGMN HOS XI 5

QVAM

PRAESIDE

DN. CAROLO GOTTLOR

SPERBACHIO

LINGVARVM ORIENTALIVM ET ACADEMIK

VITIMBERGENSII PROFESSORI PABLICO

LONGE CELEBRISSIMO

DOMINO PRAECEPTORI PATRONO

AC STUDIORVM SVORVM PROMOTORE

OMNI PIETATIS ATQVE OBLIVIONIS CURE

AD CURENS VSVQVE PROSECVRANO

IN AVDITORIO MAIORI

IN VILLI MARI A. N. 1807

PHILICO AVDITORIVM EXAMINIS

AVCTER PABLICO

M. BRIDER. ERNESTVS BAIER

ERNESTORII MANSTADENSIS

VITIMBERGENSIS

PABLO ERNESTO GOTTLOR RICHTER

AVCTER AVTENTICO

S A X O N I A
SVPREMI SENATVS ECCLESIASTICI
ILLVSTRISSIMO PRAESIDI
COMITI
DE HOLTZENDORF

NEC NON
MAGNIFICENTISSIMIS SVMMEQVE
REVERENDIS

ASSESSORIBVS
AVGVSTISSIMO POLONIARVM REGI
AC ELECTORI SAXONIAE

^A
CONSILIIIS SACRIS
DOMINIS AC PATRONIS SVIS
GRATIOSIS

PERPETVAM FELICITATEM!

ILLVSTRISSE COMES
AC DOMINE
VIRI MAGNIFICENTISSIMI
DOMINI ET PATRONI
GRATIOSI

Vereor, ne Vestrae Dignitatis, quae summa est, meaeque tenuitatis oblitus esse uidear, quod mentem tantis nominibus immortalis obsequio mancipatam testaturus, leuiores offero disputationes. Ex Vestro meliori iudicio, quod perspecta omni causa, suum cuique tribuit, et cognitioni linguae

guae Sanctae ac accentuum iustum statuit pre-
tium, erit hoc specimen clientis, per laborem
suum humillime se commendaturi. Vetus-
tae est consuetudinis, ut tractatus ab erudi-
tis conscripti, eo fine illustribus dicentur perso-
nis, ut illorum titulis pertractatum argumen-
tum studiosorum affectibus commendetur,
quemadmodum non incite scripsit Plinius. Qua
gratia, qua benevolentia, atque humanitate
complecti soletis eos, qui in sacrarum literarum
studio cum laude uersantur, ea meam erga
Vos obseruantiam respicite. Etsi enim me illis
nondum annuero, qui tanta gratia digni sunt,
enitar tamen pro uiribus, ut nulla unquam ob-
sequii, diligentiae et obseruantiae in me sit mo-
ra. Gratiöse proinde etiam me, meaque stu-
dia in Vestrum suscipietis patrocinium, quod
si affecutus fuero, plurimum ornamenti com-

)(2 modi-

modique ad fortunas meas additum existima-
bo. Quod reliquum est, Deum supplex reli-
giosis ueneror precibus, ut Vos omnes Saxo-
num Ecclesiae incolumes praestet, Vestris con-
siliis successum, Vestris uotis omne salutis ac
gratiae genus impertiatur, quod ex animo uo-
ueo

TVAE EXCELLENTIAE
ILLVSTRISSIME COMES
ET DOMINE
VESTRARVMQVE DIGNITATVM
MAGNIFICENTISSIMI VIRI

Virembergae d. VIII. Martii
MDCC XXXVII.

cultor deuotissimus
M. FRIDER. ERNESTVS BAVER.

PROOEMIUM.

§. I.

Cogitanti mihi, de quam re in specimine hocce philologico differerem, summe uenerandus parens meus mihi suaserit, ut de Iudaeis, ob Iesum crucifixum crucifigendis, nec tamen ad eum conuertendis, ex loco Hof. XI. 7. agerem, quamuis hic locus sit intellectu omnium difficillimus. Nemo enim facile inficias ibit, multa inueniri in Sacri Codicis prophetiis, loca, quae legentibus, primo obruitu uidentur obscuriora, quam ut intelligi possint. Idem quod euenisse legimus, uiro Aethiopi, eunucho, potenti Candaces reginae Aethiopum thesaurario, multi adhuc lectores prophetarum experiuntur. Ad quaestionem Philippi Act. VIII. 30. *Ἄγε ἦς γινώσκεις ἃ ἀναγνώσκεις; Intelligisne, quae legis? uel satisne percipis, quo tendant quae legis?* ipsis etiam cum eunucho respondendum erit: *πὼς γὰρ εἰ δύναμαι, εἰ μὴ τις ὀδηγήσῃ με: Quomodo enim possim, nisi quis uiam mihi ostendat?* Non omnia nobis tam perspicua sunt in Iesaiâ, ut nullo opus habeamus duce. Et hoc etiam de Hosea fatendum est. Ex eorum enim numero, quae non primo intelliguntur intuitu, dictum est, quod Hof. XI. 7. legitur, ad cuius philologicam pertractationem animum meum appuli. Sensum huius dicti, Megalander ille, B. noster LUTHERVS, sequenti modo in sua uersione transtulit: *Mein Volck ist müde sich zu mir zu kebren, und wie man ibnen prediget, so richter sich keiner auf.* Apposuit

A

au-

autem statim glossam marginalem: *Diesen Vers soll niemand verstehen, auch im Ebraeischen nicht.* (*) Sed haec uerba LVTHERI commode accipienda sunt, ne quis ad negandam Scripturae S. perspicuitatem iis abutatur. In controuerfia enim, num hoc dictum a nemine, nec in Ebraicis intelligi queat? quaestio recte formanda, et sciendum est, LVTHERVUM non de dicto in se spectato, loquutum esse, quasi nullo unquam tempore, nec ab ipso Hosea, nec a Iudaeis, eius tempore

(*) Controuerfiam, num ipse LVTHERVUS, an quispiam alius, haec uerba margini primum adiecerit, discussam inueni in Theatro Theol. Philologico, p. 958. ubi uerba sic sese habent: Sigillatim qua Capitis XI. Comma VII. difficultatem haud exiguum prodant uerba, quae sequuntur, et Germanicae S. Bibliorum translationi, a Theandro LVTHERO adornatae, in communi apponuntur: *Diesen Vers soll niemand verstehen, auch im Ebraeischen nicht.* De Auctore huius iudicii non sine ratione quis dubitare poterat: num ipse Megalander LVTHERVUS, an alius quispiam Scripturae S. peritus ea uerba margini primum adiecerit? Satis enim manifestum, certisque rationibus euctum est, omnes et singulas huiusmodi glossas ac interpretationes, Germanicae Bibliorum Versioni, nomine B. LVTHERI in lucem publicam diuersis in locis sexcentis emissae, in uno alteroque loco additas, nequaquam a D. LVTHERO esse profectas. Videatur eam in rem Theologus acutissimus B. Hülsemannus *sermon. funebr. in Eph. III. 19.* Et ologus acutissimus B. Hülsemannus *sermon. funebr. in Eph. III. 19.* Et quidem quod ista ad Hof. XI. 7. uerba concernit, ea in omnium prima translatione LVTHERI, quae A. C. 1524. Wittenbergae prodit, non habentur: neque ullum eorum uestigium, in alijs B. LVTHERI scriptis relictum apparet; quamuis singula Hoseae uaticinia commentatione admodum luculenta ac cedro dignissima illustrarit Theander Tom. IV. Latin. Ienens. fol. 598. Tom. VIII. Witteb. fol. 233. Tom. VIII. Altenbürgens. fol. 593. seqq. Cum tamen hodie plerique Codd. ea uerba contineant, Paraphrazae Vinarienses, B. BALTHASAR MEISNERVS Com. in Hofam p. 951. B. GLASSIVS, Phil. S. Lib. III. Tr. IV. can. IX. p. 422. (681.) alique fidissimi Scripturae interpretes, scriptorumque LVTHERI aequi Iudices, uerba ista B. LVTHERO tribuant: cum illis LVTHERVUM, notae huius marginalis auctorem dicere nulli ueremur. Sensum uero eius omnes, linguam germanicam callentes, facile assequuntur: istud tamen obseruatione haud indignum uidetur, quod non tam B. LVTHERI, quam aliorum, alius atque superioris aetatis doctorum, mentem expriment, haec elliptica loquendi ratione: *Man sagt insgemein, daß diesen Vers niemand verstehen soll.* Id ipsum clare indicat uox *soll*, quae locutionem non absolutam, sed conditione quadam restringendam efficit, quod nimirum facile non possit intelligi.

pore uiuentibus, intelligi potuisset. Loquitur potius cum respectu ad sua tempora, ad lectores et interpretes, tempore LUTHERI minus sufficienter praeparatos, et adminiculis ad interpretationem huius loci necessariis destitutos. Tali lectori et interpreti, omnino tam obscurus esse potest eiusmodi locus, ut genuinum sensum ex uerbis non percipiat, licet uerba dicti in se clara et perspicua sint, et res in uerbis consignata, etiam euidentis, ut si lector ac interpres idoneus, nec falsa opinione praeoccupatus accedat, facile intelligat, quae credenda et facienda eiusmodi dictum in suis uerbis perspicuis proponat. Distinguendum itaque est, inter obscuritatem subiectiuam et obiectiuam, quarum prior non scripturae in se clarae et certae, sed linguae sanctae imperito et minus recte disposito lectori, tribuenda est.

§. II.

Optime de hac re disputat, B. GERHARDVS, in locis Theologicis, Tom. I. p. m. 100. Tantum abest, inquit, ut Scripturis diuinis propterea (loquitur de necessitate illuminationis Spiritus S.) tenebras assignari patiamur, ut potius lucem, et sic uim illuminandi intellectum nostrum, illis tribuendam esse contendamus, quia Spiritus S. per istam scripturam mentem nostram illuminat, quod comprobant omnia illa pronuntiata, in quibus uerbum Dei, in Scripturis propositum, confertur luci, cuius proprium est illuminare. Ps. XIX. 9. Mandatum Dei lucidum. Ps. CXIX. 105. Lucerna pedibus meis uerbum tuum, et lumen semitis meis. Prou. VI. 23. Mandatum lucerna est, et lex lux. 2. Petr. I. 19. Λόγος προφητικός est λύχνος φαίνων ἐν ἀσχηρῶ τόπῳ. Sicut lux naturalis pellit tenebras, ita per Scripturae lucem intellectus nostri spirituales nostrae tenebrae illuminantur: unde etiam Φωτισμός Dei uerbo tribuitur. 2. Cor. IV. 4. A coecitate enim nostra non concludendum ad scripturae obscuritatem. Oculi coecorum ne lucidissima quidem obiecta, adeoque nec ipsum solem perspiciunt. Quis uero propterea ipsi scripturae tenebras hasce tribuere uelit? In iis itaque, quae ad salutem scitu sunt necessaria, interpretatione longe petita non opus est. Nam Spiritus S. luci-

de et perspicue loquitur, ut per nudum sermonem propheticum, tanquam lumen, natiuas intellectus nostri tenebras dispellat perinde ut clarissimum solis iubar, res in clara luce collocat. Haec GERHARDVS.

§. III.

Ne ordo autem desit dissertationi, meum erit, ut beneuolam lectorem, paucis instituti rationem, quam in hac disputatione sequar, edoceam. Fundamenti loco elegi illustre illud dicrum, Hof. XI. 7. quod sane meretur, ut adhibita industria, paulo penitius consideretur. Eum in finem, primo loco ponam textum originalem, et quidem ita, ut etiam accentus mihi faciem praeferant, ad uersum huncce rite uertendum, intelligendumque. Subiungam deinde uersiones, graecam, uulgatam, B. LVTHERI, Piscatoris, et denique Iudaico-Germanicam, ut ex collatione textus authenticici, cum pluribus uersionibus, debitum de iis feratur iudicium. Tractatio ipsa duabus absolutectionibus, quarum prima sit uerbalis, quae singulas uoces considerabit. Secunda sit realis, quae post uerbalem, etiam de reali huius dicti sensu erit sollicita. Quod reliquum est, benignissimum precor Numen, uelit sua gratia mihi adesse, et opellae huic ita benedicere, ut in nominis sui gloriam, nostrumque commodum cedat.

§. IV.

Textus Originalis.

Hof. XI. 7.

Querela Messiae, de non conuer- tendo po- pulo Iu- daico.	quamuis crucifigan- tur Iudaei	set qui se populum Mes- siae iactant, suspendantur ob abnegationem Messiae	תלואים ועמי	Quamuis populus me- us fiant suspensi
				למשוֹבְתִי אֵל-עַל
nulla tamen exinde con- uersio Iu- daeorum u- niuersalis expectanda esse	causa cur Iudaei cru- cifigerentur foret	Christus crucifixus a Iudaeis adorandus	אֵל-עַל יְקַרְאֵהוּ	quem inuocare debe- rent
				יְחַד
	quam cau- sam uero Iu- dai non sic comprehen- dant	sur uniuer- sali conuer- sione ad Christum se erigant.	יְרוּמִם; לֹא	se non erigent.

Ver-

Verfio Graeca.

Καὶ ὁ λαὸς αὐτῶ ἐπιπνεύμενος ἐκ τῆς κατοικίας αὐτῶ, καὶ ὁ θεὸς ἐπὶ τα τῆμα αὐτῶ θυμωθήσεται, καὶ ἐ μὴ ὑψώσῃ αὐτόν.

Quamvis populus eius suspensus sit ex habitatione sua, Deus tamen ob horribilia eius indignabitur, nec exaltabit eum.

Verfio Vulgata.

Et populus meus pendeat ad reditum meum, iugum autem imponetur eis simul, quod non auferetur.

Und mein Volk wird in Zweifel hangen, ob es zu mir wiederkehren wolle, man wird ihnen aber zugleich ein Joch auflegen, das nicht soll hinweggenommen werden.

Verfio B. LVTHERI.

Mein Volk ist müde sich zu mir zu kehren, und wie man ihnen prediget, so richtet sich keiner auf.

Verfio Reformata Piscatoris.

Aber mein Volk bleibet hangen an der Abkehrung von mir, und wenn man schon ihnen zum Höchsten rufet, so erhöhet doch keiner (denselben.)

Verfio Iudaica.

Und mein Volk hängen an der Abkehrung von mir, und wenn sie schon ruffen die Nebhim, sie sollen sich kehren zu dem Allerhöchsten, (aber) nicht einer der (ihm) erhöcht.

SECTIO I.

§. V.

In prima igitur Sectione Philologica, omnes explicabimus uoces, demonstrando, non minus natiuam uerborum significationem, quam emphasin, quae ex nexu contextus obseruanda est. Inueniemus, potiozem commatis difficulter intelligendi rationem, causasse interpretes, qui uoces, nullos diuersos admittentes significatus, et per contextus feriem satis luculenter positas, in diuersas, et a contextu alienas, distraxerunt

runt sententias. Demonstrabit id singularum uocum expositio, in quibus praeter necessitatem, sibi alienos fixerunt significatus, quia rem, de qua sermo fuit, ignorarunt.

§. VI.

Prima uersus nostri uerba sic sese habent.

וְעַמִּי תְּלֵמִי *Quamuis, populus meus fiant suspensi.*

Si debita horum uerborum cura habetur, ut contextus sensum gignunt, de suspendendis uel crucifigendis, ob apostasiam a Christo, Iudaeis. Tria circa uocem וְעַמִּי obseruanda sunt: 1) Particulam connectendi et hoc loco ab initio uersus positam, non esse superfluum, uti illi sine dubio putarunt, qui eam in uersionibus suis penitus neglexerunt. Ut mihi uidetur, et hoc loco per *quamuis* uertendum est. Nam duplex et in periodo aduersatiua utrumque hemistichion inchoans, sic transferendam est, ut prius per *quamuis*, posterius uero per *tamen* uertatur. Hoc B. LUTHERVS, aliis in locis bene obseruauit. Exempli loco adduco, Ier. XV. 20. וְעַמִּי תְּלֵמִי אֲנִי וְעַמִּי תְּלֵמִי *Ob sie wider dich streiten, sollen sie dir doch nichts anhaben.* Coh. X. 3. Hoc etiam alii concedunt, particulam *Vau*, praeter primarium copulandi sensum, inter alia, quae nonnumquam admittit significata, saepe etiam aequipollere, Latino-rum coniunctioni aduersatiuae, ut confirmauit B. GLASSIUS, Phil. S. p. m. 1190. 2) Circa uocem וְעַמִּי obseruo, quod ab authentico textu וְעַמִּי aberrauit translatio LXX interpretum, ubi uertitur: καὶ ὁ λαὸς αὐτοῦ. Nam suffixum primae personae, populus meus, mutat in suffixum tertiae personae, quod minime tolerandum est. Nam sic persona loquens dissimulatur, quasi non ipse Messias, sed tertia persona loquatur. Quam tamen, quod 3) obseruandum est, uniuersus populus Israeliticus, non tantum ut *CV* populus, seu peculiaris natio, sed etiam ut populus Dei, intuitu foederis ac iuris, quo Messias, eos sibi in peculium acquisiuerat, repraesentetur. De natione iudaica proinde sermo est, quae saluberrimum Messiae imperium, religiosa mente recipere debuisset. Hanc uocat

עַמִּי

עמי et de hac natione praedicat, quod illi ut perfidi tandem fiant
 suspensae et crucifixae תלויים. De hac uoce potissimum discepta-
 bimus, num de suspensione animi intelligi ac uerti possit, pro-
 ut Vulgati fluit interpretamentum: *Et populus meus pendebit
 ad reditum meum?* Vox תלויים est participium plurale Paul,
 uerbi תלה et significat, suspensos. In plurali numero poni-
 tur, cum tamen praecedat nomen substantiuum, in singulari,
 quod non sine emphasi factum est, et demonstrat, ex natione
 Iudaica, nomine collectiuo singulari עמי comprehensa, suspen-
 sorum pluralem fore multitudinem, quamuis non omnis su-
 spendatur populus. Disceptant quidem philologi, de radice
 תלה quem admittere nolunt, sed potius ad radicem תלה uo-
 cem תלויים sic reducunt, ut statuunt, quod habeat א epen-
 theticum, et ponatur pro תלויים. Sed mihi uidetur haec fictio
 א epenthetici, hoc loco non ferenda, sequenti ex ratione. Fi-
 gurae praeter necessitatem non sunt statuendae, quamuis ma-
 gna sit uerborum תלה et תלה affinitas, nec literarum mutatio
 plane insolita. Ex hac adducta ratione persuasus sum, תלויים
 deriuandum esse a radice תלה, qui inuenitur etiam Deut.
 XXVIII. 66. et 2. Sam. XXI. 12. ubi monente Masora, Keri et
 Ketibh obseruandum, et loco תלויים omissum א inferendum, et
 legendum est תלויים suspenderunt eos. Nam cur statuum,
 nullam esse radicem תלה cum tribus occurrat locis? Cur fi-
 guras, cur literarum mutationes fingam, ubi ordinaria radi-
 cis flexio locum habet? nec ab analogia grammatica abludir?
 Missa igitur hac controuersia grammaticali, potior genuinae si-
 gnificationis ratio habenda erit. Defendo uerbum תלה, de ho-
 minibus usurpatum, certum supplicii genus, nempe suspendi-
 um designare, nec ueteres hebraeos illud ad suspensionem a-
 nimi traxisse. Coincidit igitur תלה per א in significatione
 cum uerbo תלה per ה. Et si qua est differentia, תלה ma-
 gis ad suspensionem distentis membrs, seu ad crucifixionem
 respicere uidetur, quia explicatur per uerbum הוקיע quod est
 circumfigere, seu distentis membrs suspendere. Nam Saul et
 Iona-

Jonathan, quos Philistaei suspenderant, dicuntur המוקעים membris distentis suspensi. Posito etiam, nullam esse differentiam, inter תלה et תלה, militat tamen pro me, quod etiam uerbum תלה de ignominiosa suspensione, hominis malefici in ligno occurrat, utpote pistoris Aegyptii, Gen. XL. 19. 22. Deut. XXI. 22. 23. interfectorum Ibsosethi 2. Sam. IV. 12. impientissimi Absalomi in quercu, 2. Sam. XVIII. 10. insidiatorum regis, Esth. II. 23. Hamanis cum decem filiis, Esth. VII. 9. 10. VIII. 7. IX. 13. 14. 25. Similiter de rege Ai, Ios. VIII. 29. ac uicinarum gentium quinque regibus, a Iosua suspensis Ios. X. 26. Quamuis uero nonnulli putent, a corporis suspensio transferri etiam ad suspensionem animi, dubito tamen, ullum e Codice sacro produci posse exemplum, ubi uerbum תלה de animo dubio occurrat, nec haec significatio firmis rationibus ex usu biblico probari potest. Accedit quod uersio septuagintauiualis, eiusque additamentum, επικρεμάμενος εν της κατοικίας αυτης, non de suspensione animi, sed de suspensione corporis et quidem, in incolatu suo, seu fundo proprio loquatur. Quam alienum itaque a ueritate foret, si lego dicta Gal. III. 13. Επιματάρατος πώς ο κρεμάμενος επί ξύλων. Luc. XXIII. 39. Είς δε των κρεμασθέντων κακόντων βλασφήμι αυτων, Act. X. 39. εν ανέilon κρεμάσαντες επί ξύλων, et per κρεμάμενον intelligere uellem suspensum animi; tam dubium et incertum mihi uidetur, quod participium תלה suspensus, ita accipi queat, ut tantummodo perplexum animo, minime autem suspensum in ligno, designet. Quem enim fugit, Iudaeos תלה proprie eum dicere, qui ob enormia flagitia, ignominiose suspensus est, magnamque animi amarulentiam prodere, si Iesum Nazarenum κατ' εξοχήν uocant תלה et de Christianis dicunt הם עובדי התלה hi colunt suspensum. Meorum nunc praecipue est partium, ut significatum uerbi תלה firmis rationibus euincam. Fundamentum praebear locus 2. Sam. XXI. 12. qui agit, de Saule et Ionathane תלה אשד תלמיס quos suspenderant Philistaei in moenibus Bethsanis, et labellitae e moenibus Bethsanis abstulerant, labellitaeque pertulerant.

rant. Obitici quidem posset, quod hoc loco N sit omissum, et ideo uerbum η ל pro radice haberi queat. Respondeo: punctorum ratio haec non permittit. Deinde etiam occurrit Keri et Keribh, quod docet, legendum esse η ל η infero N, quia puncta id postulant. Nam a uerbo η ל η alia requiruntur, puncta, nempe η ל η quos suspenderunt. Quod alterum uero locum attinet, Deut. XXVIII. 66. contextus statim docet, de suspensis in cruce uel patibulo conspicuis Iudaeis, sermonem esse, quos η ל η coram, e regione, et ante se pendentem conspicerent Iudaei, et ob quos, coram uisus suspensos, alii pauerent, per dies noctesque, et de propria desperarent uita. E consilio fontium, et accentuum, uersus sic uertendus est: *Cum autem uita tua (*) sic erit, ut tibi sint suspensi, e conspectu tuo (i. e. ut babeas et uideas quam plurimos suspensos populares) tunc tibi timendum erit nocte et die, nec confidere poteris uitae tuae.* In hoc uersu, non potest esse sermo, de suspensis animi. Nam praedicatum η ל η non permittit, ut subiecti loco ponam, suspensos animis, sed uult ut suspensos e regione conspicuos, cogitem. In hoc asserto sequor regulam logicam: Talia sunt subiecta, qualia permittuntur esse a suis praedicatis, et uice uersa. Accedit et alia ratio, quod significatio propria, si locum habere queat, semper praeferenda sit figuratae. Proprie uero uox η ל η significat suspensos corpore, et figurata significatio, est purum figmentum Iudaeorum, qui eiusmodi ignominiosam suspendii poenam, pro nulla diuina comminatione hoc loco agnoscere uoluerunt. Addo tertiam rationem, quae ab effectu, in hoc

B

uersu

(*) Expositionem aliam, mihi Magnificus Dn. Praefes suppeditauit, qui uocem η ל η per uiuentes tuos, uertendum esse censet, ut sensus sit: et qui essent uiuentes tui, h. e. qui in commodum tuum uiuerent, illi suspensi fient e conspectu tuo.

uersu indicato, desumpta est. Non sequitur, si uideo alium animo suspensum, ut ideo uitae meae timeam. Hoc autem sequitur, si meos populares, in magno numero crucifixos conspicio, ut tunc etiam per dies noctesque paueam, et extimescam, propriaeque uitae meae securitati diffidam. Has rationes qui bene subducet, non alienus erit a sententia mea, quod nulli animis, sed corporibus suspensi, in loco nostro sunt intelligendi. Quare nunc progredior ad uocem:

§. VII.

לְמִשׁוּבָהּ *propter auersionem a me,*

Quamuis nonnulli haec duo uocabula inter se confundant *הַשׁוּבָה* *poenitentiam* et *מִשׁוּבָהּ* *auersionem et apostasiam*; opus tamen est, ut perspecta haec confusione, genuinus utriusque uocis significatus obseruetur. Vulgatus interpres, et qui eum sequuti sunt, per errorem *מִשׁוּבָהּ* in bonam partem acceperunt, sed genuinam significationem non sunt assequuti. Quare contra eos obseruandum est, *מִשׁוּבָהּ* semper significare auersionem et rebellionem, nec unquam in Scriptura S. sumi in bonam partem. Loca quae euincunt, quod *מִשׁוּבָהּ* ex perpetuo scripturae usu notet auersionem a Deo ad malum, sunt sequentia: Ier. II. 19. Arguet te malitia tua, et auersio tua *וּמִשׁוּבָתְךָ* increpabit te. Ier. III. 22. V. 6. VIII. 5. XIV. 7. Hof. XIV. 5. Circa particulam *לְ* obseruo, inter plura quae obtinet significata, saepius denotare *propter*, ut ita sermo sit de causa suspendii, ob quam Iudaei suspendantur. Nempe ob auersionem seu apostasiam a uero Messia, ab eius cultu et adoratione. Nemo autem miretur, quod suffixum *י* obiectiue et passiuè accipiam, de auersione quam Christus dicit contra se institui. Nam nulla Messiae sanctissimo conuenit ignominiosa auersio. Ipsi Rabbinii etiam concedunt, semper in partem deterioriorem pro auersione a Deo sumi. Aben Ezra sic scribit:

מִשׁוּבָהּ

לְנִמְאֵי מְשׁוּבָה לְעוֹלָם Vocabulum מְשׁוּבָה perpetuo ignominiose accipitur, i. e. non conuersionem in bonum, sed auersionem in malum significat. cf. Buxtorfii Lexicon, et Robertsonii Thesaurus Linguae Sanctae p. 1130. Unde sequitur, לְמְשׁוּבָה non uerti posse, propter auersionem meam, ut Deo subiectiue et actiue tribuatur. Sed suffixum ם obiectiue et passiuè sumendum esse, propter auersionem a me. In hac expositione nostra, de suspendendis ob apostasiam a Messia Iudaeis, non uideo, quid a me iure desiderari possit, cum genuinus uoci לְמְשׁוּבָה sensus relinquatur. Quare pertractato priori hemistichio, posterioris sensum assequi etiam allaborabo.

§. VIII.

וְאֵלֶּיךָ יְהוָה אֱמַר (Iesum crucifixum) ob quem
(suspenduntur)

Quod haec uerba attinet, particula ם recte transferenda est per *tamen*. Est enim oppositio inter auersionem a Messia et inter adorationem ac unionem cum Christo. Auerſi a Messia populi officium esset, ut tandem, suspensi et crucifixi, tamen se ad eum uerterent, ob cuius abnegationem suspensi et crucifixi sunt. Sed hoc officium non omnes intelligent, ut Christum inuocantes, sese erigant, et per crucem ad eum ascendant. Vulgatus interpres particulam אֵלֶּיךָ quae obsequens Maceph habet Saegol, plane omisit, eumque sequutus est ipse LUTHERVS. Ne autem a textu aberremus, hanc particulam eiusque significationem non negligamus. Rectissime uero per *ad* redditur, quae primaria est significationis, et hic a nobis tuto retinetur. Haec praepositio *ad* requirit nomen relatiuum personae, ad quam se erigat populus Iudaicus. Loco substantiui uero sequitur uox ם *propter* per accentum distinctiuum Paschtam a sequenti uoce יְקַרְאֵהוּ quem inuocarent, distincta quidem, sed non separata. Vbi minime diffiteor, per utramque uocem יְקַרְאֵהוּ et ם unam eandemque Messiae personam designari, ad

quem auersus populus Iudaicus se uniuersim conuertere debuisse. Quamuis igitur haec sit elliptica locutio על-אלהוּת et ad ob; non inconcinne tamen orationis defectus, ex ipsis uisceribus Textus suppleri potest sequentem in modum: tamen totus populus non se eriget, ad (eum,) ob quem fiunt suspensi. Nam persona ad quam omnis Israel conuerti debuisse, ob quam, iure talionis, crudelem suspendii poenam subibant, nulla potest esse alia, quam Iesus crucifixus, uerus Θεὸς ἐκ γάρματος, qui subsequenti uoce, per appositionem exegeticam, ut adorandus Dominus sistitur יהוה יקר אלהוּת quem inuocarent. Quaerenti igitur, utrum על pro particula, an pro nomine habeam? respondeo: particula על quamuis sit ipsa praepositio causalis, quae alias per *propter, ob*, uertitur, hoc loco tamen personam Messiae significat quia elliptice, et propter accentuationem emphaticam, causam exprimit, ob quam Iudaei fiunt suspensi, nempe quia ipsum Messiam cruci affixerant. Ob hanc causam, et ob hunc crucifixum, iterum a Romanis, uolente Tito Vespasiano, suspendebantur. Huius asserti ratio, cur praepositionem causalem על ad personam Christi referam, haec est: Praecedens praepositio אל ad requirit nomen quod regat, seu personam ad quam respiciat. Nullum aliud autem nomen substitui potest, quam illius, ad quem omnis Israel auersus, se erigat, quem adoret, et per quem se in coelos extollat. Alii quidem interpretes uocem על pro nomine Dei habent, et per excelsum et altissimum transferunt. Prouocant etiam ad nonnulla loca, in quibus על fit adiectiuum, atque idem significet quod עליון 2 Sam. XXIII. 1. Eccles. VIII. 2. Hof. VII. 16. Sed si loca, quae pro adstruenda hac opinione allata sunt, accuratius examinantur, in omnibus eadem explicatio locum inuenit, per quam על pro particula accipi potest. Septuaginta uiralis uersio, eamque sequutus Vulgatus, loco על legunt et substituunt על.

Haec

Haec lectio supina est negligentia, per quam על cum על confunditur, et uitio nobis uerti possit, si ueritatem hebraicam sequi nollemus. Vox iugi male assumpta est, et per uoces male translatae scriptura obscuratur.

§. IX.

In accurata significationis uerborum peruestigatione, ordo nunc nos deducit ad

יְקַרְאוּ *quem inuocarent*

in cuius explicatione non nihil ab aliis discedimus. Quod grammaticalia quidem attiner, facile conueniemus, esse terriam pluralis futuri in Kal יְקַרְאוּ et affixum הוּ. Alia autem est quaestio, utrum in significatione inuocandi, an praedicandi uox קָרָא h. l. occurrat? Mea sententia haec est: occurrit in significatione inuocandi. Pro ea confirmanda, urgeo praecipue locum ex Pl. CXLV. 18. קָרוּב יְהוָה לְכָל-קְרָאוּ לְכָל אֲשֶׁר יְקַרְאוּ בְאֵמֶת *Prope est Dominus omnibus inuocantibus eum: omnibus inuocantibus eum in ueritate.* Nam in hoc uersu eadem forma cum eodem affixo occurrit, et in aprico est, uerbum קָרָא uenire in inuocandi significatione. Subortum etiam mihi est dubium, si praedicandi significatio locum inueniret, annon dicendum fuisset לוּ קְרָאוּ ad similitudinem loci, Hof. XI. 2. קְרָאוּ לְהָאֵלִים ut קְרָא cum ל constructum significet, alicui praedicare. Obici quidem posset: קָרָא de inuocatione Domini, a suspensis Israelitis facienda, intelligi nequit, nam suspensi a Tito Iudaei, Iesum Nazarenum nec inuocarunt, nec adorarunt, ideo nec Hoseae locus sic accipi potest. Respondeo: Prophetas saepius de debitis loquuntur officii, quae de iure fieri deberent, quamuis de facto negligentur et omittantur. Haec etiam est ratio, cur יְקַרְאוּ uertitur, quem inuocare deberent. Ut ita sermo prophetae sit, non de eo quod futurum sit, sed de eo quod fieri deberet.

Proinde Philologi iam dudum obseruarunt, modum illum potentialem, quo facere, pro debere facere, exponendum est, per futurum exprimi, ut patet, ex praeceptis Decalogi, in quibus, non occides, dicit non debes occidere, non moechaberis, non debes moechari, non furaberis, non debes furari. Et hoc in omnibus prophetiis Dei mandatorii obseruandum est, quibus Iudaei, nullas quidem praebuerunt aures, interim mandatum Dei, quod fieri debuisset, candidè indicauit, quamuis Iudaei Spiritui S. resisterint, nec illud perfecerint. Tandem etiam idem euentus, qui sub passione Christi euenit, ubi maledicente uno latrone, alter Christum inuocauit, et saluatus fuit, locum etiam inuenire potuit, in crucifixis sub excidio urbis Hierosolymitanae. Posito non omnes suspensos, ad exemplum fratrum Iosephi, commissa peccata, per quae talia promeriti sunt, ad animum reuocasse, in multis tamen suboriri potuit cogitatio, haec patimur ob auersionem a Deo nostro, ob apostasiam a uero Messia, ob crucifixionem Iesu Nazareni, ob persecutionem Christianorum, ob contemptum prophetarum, qui nobis haec omnia praedixerunt. Candidè iam indicaui, cur קרא de inuocatione Dei accipio, quare mihi etiam integrum erit, si exponam dubia, quae circa alteram explicationem, de praeconio prophetarum ad suspensos, mihi restant. Qui fingunt, inuocationem suspensorum ad Deum per prophetas faciendam, illi destituuntur textu, et alienum a ueritate asserunt. In textu nominatiuus expressus תלמידי occurrit, ut ad hoc uerbum יקרא refferri queat. Qui uero nouos sibi imaginantur prophetas, qui suspensos monuissent Iudaeos, ut Iesum crucifixum adorarent, illi alienum a textu et ueritate historica asserere uidentur. Sequenti etiam exinde adnotationi suffragari nequeo, quam b. M. Laurentius Müllerus, sub Theophili Aethiopi nomine, Tom. II. dilucidationum V. et N. Testamenti, p. 252. adscripsit: „Man ruffet es zwar zu dem, das dro-
„ben

„ben ist, aber keiner erhebet sich dahin. Est in fonte יקראהו
 „*vocabunt* seu, *vocant*, prout futura in hebraica lingua sin-
 „gulari idiotismo pro praesenti perquam saepe usurpan-
 „tur. Destituitur nominatio expresso, qui supplendus ita
 „est יקראהו *vocant* uocantes, vel germanice per man, uti
 „in explicatione huius loci nos fecimus: man ruffet. Ex-
 „empla huius idiotismi suppeditat B. Sal. Glassius l. c. p.
 „m. 815. Non fuit e consilio Dei, crucifigendis Iudaeis,
 si suspensi essent, novos mittere prophetas, sed sufficiebat,
 quod Hoseas haec in excidendum populum Iudaicum ua-
 ticinatus erat. Quem uero in finem crux tam horrenda et
 atrox Iudaeis fuit imposita, sequens textus nos docet. Fi-
 nis a Deo intentus fuit, ut uniuersalis Iudaeorum conuer-
 sio ad Christum, tam horrendo suspensorum spectaculo,
 promoueretur. Sed hic finis intentus, non fuit obtentus,
 quia ad ueram conuersionem uoluntarius consensus requi-
 ritur, nec ulli inuito, irresistibilis gratia obruditur. De
 hac ueritate, nunc seorsim exponenda sunt uerba יחד
 לא ירום, *uniuersim se non extollet.*

§. X.

Quod uocem

יחד *una, pariter, simul, coniunctim,*
 attinet, duo obseruamus. Primo esse particulam, a radice
 יחד *uniuit*, deriuandam. Adhibetur itaque particula יחד
 de unione et coniunctione unanimi, cum multi se uniant,
 consociant, et apparent, uelut unus quispiam. Deinde ob-
 seruetur, plurimos quidem interpretes illam particulam in
 uersione uel neglexisse, uel minus accurate, per *nullum*
 transtulisse. Sed neutrum concedi potest. In nostro enim
 loco, de uniuerso populo Iudaico, qui uisurus esset תלמידי
 suspensos, ob auersionem a Christo, negatur uniuersalis
 conuersio, quod non coniunctim ad adorandum Iesum se eri-
 gat et extollat. Propterea tamen non dici potest, nullum
 ex

ex suspensis adorandum Iesum inuocasse, nullum etiam ex uniuerso uicto et captiuo populo se ad Christum conuertisse. Vniuersalis conuersio tantummodo negatur, si dicitur יָרָוּם לֹא יִרְוּם coniunctim se non extollet.

§. XI. Quod ultima uersus nostri uerba concernit יָרָוּם לֹא se non extollet

haec uerba prae reliquis magna sunt perspicuitate. Negandi enim significatio uocis לֹא non, neminem fugit. Et haec etiam extra controuersiam est posita. Quod ad uerbum יָרָוּם attinet, habendum est pro tertia futuri in coniugatione Piel, nec cum forma Pūal יָרָוּם confundi debet, prout in Vulgata uersione factum est. Coniugationis Piel autem proprium est actioni, siue immanenti, siue transitiuae, quam uerbum in prima Coniugatione significat, aut intensionis, ac studii, aut frequentationis addere notionem. Saepe tamen etiam significationem cum coniugatione Hiphil communem obtinet. Hic significatio, coniugationi Piel propria, locum inuenit. Ac, quoniam uerbum יָרָוּם in prima coniugatione significat altum esse, uel se erigere, et efferre, ut Deut. VIII. 14. יָרָוּם לְבָבְךָ et efferat se animus tuus; atque XVII. 20. לְבַלְתִּי רוּם לְבָבוֹ Ne efferat se eius cor; in coniugatione Piel, notat erigere se serio atque studiose. Debitum totius populi Christi officium esset, Iesum exaltatum et crucifixum, respicere ut serpentem aeneum suspensum, et recordari uerborum Christi ad Nicodemum: Καθώς Μωσῆς ὑψώσῃ τὸν ὄφιν ἐν τῇ ἐρήρῳ ἕως ὑψώθηται, οὕτως δεῖ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου. ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτὸν, μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον. Et sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis: Ut omnis qui credit in ipso, non pereat, sed habeat uitam aeternam. Ioh. III. 14. 15. Sed permanentes obdurati in sua auersione, a Christo, nec ad illum se erigunt et extollunt, ut per fidem in eum, aeternam salutem consequantur.

SECTIO

SECTION II.

§. XII.

Duplex scripturae interpretatio est necessaria, una quae uerba spectat, altera quae res explicat. De prima solliciti fuimus, de altera nunc agendum, ut res ipsa consideretur, quae nostro uersu comprehensa est. Praecipuus labor noster in eo uersabitur, ut doceamus, eadem quae Messias per Hoseam, de crucifigendis nec tamen conuertendis Iudaeis praedixit, etiam euenisse, tempore ultimi obsidii Hierosolymitani, quo singulis diebus quingenti Iudaei, nonnunquam etiam plures crucifixi sunt. Occurrit haec ueritas historica in Iosepho, de bello Iudaico, Lib. V. Cap. XI. ubi circumstantiae historicae, talia ueritatis criteria continent, ut haec historia, sub nullam dubitationem cadat. Scribit enim Iosephus, Titum partem equitatus misisse, ut per ualles infidies tenderent exeuntibus, ad cibum comportandum. Exeuntium uero, magnus fuit, numerus. Nonnulli exhibant, bellicosos rapinis haud contenti. Maiori uero ex parte erant pauperes, plebeii, quos metus de necessariis suis a transfugio deterrebat. Audaciores autem faciebat ad exeundum quam plurimos fames. Qui occulto egressi, et a Romanis capti, omnes crucifixi sunt.

§. XIII.

De horum executione, ipsa Iosephi uerba addam:

Λαμβανόμενοι δὲ κατ' ἀνάγκην ἡμύοντο δῖες τῆς κολάσεως, καὶ μετὰ μάχην ἰκετεύον ἄωρον ἔδοκεν. μαστυγούμενοι δὲ καὶ πρὸ βασιλευσίων τῶν θανάτου πᾶσαν αἰκίαν, ἀνεπαύοντο τῶν τεύχεσιν ἀντιμέτω. Τίτῳ μὲν ἐν οἴκτρῳ τὸ πάθος κατεφαίνετο, πεντακοσίαν ἡμέρας, ἔτι δ' ὅτε καὶ

Deprehensi autem ex necessitate repugnabant metu supplicii, et post pugnam supplicare, intemptium uidebatur. itaque uerberati, et ante mortem modis omnibus excruciat, pro moenibus suffigebantur crucibus. Et Tito quidem miseranda uidebatur ea calamitas, cum Iudaei in dies singulos quingenti, nonnunquam etiam plures caperentur. Sed neque ui captos dimit-

C

Wass.

πλειόνων ἀλισκομένων. ἔτι δὲ
 τὴν βία λυφθίντας ἀφείναν ἀσ-
 Φαλῆς, καὶ φυλάττειν τοσούτους
 φρενῶν τῶν φυλαξάντων ἰώσα.
 τό γε μὴν πλεον ἐκ ἐκάλει, τά-
 χα δ' ἂν ἐνθάνα πρὸς τὴν ὄψιν
 ἐλπίσας αὐτῆς, εἰ μὴ παρα-
 ὄθων ὁμοια πεισομένους. προσή-
 λην δ' οἱ τρατιῶται δι' ὄργην καὶ
 μῖσος τῆς ἀλόντας, ἄλλον ἄλλω
 σχηματι πρὸς χλεύην, καὶ διὰ
 τὸ πλῆθος χώρα τε ἐνελείπετο
 τοῖς σαυροῖς, καὶ σαυροὶ τοῖς σώ-
 μασι.

Οἱ τασιασαὶ δὲ τοσῶτον ἀπε-
 ὄησαν τῆ μεταβαλίσθαι πρὸς
 τὸ πάθος, ὥστε καὶ τέναντιον αὐ-
 τοῖς σοφίσασθαι πρὸς τὸ λοι-
 πὸν πλῆθος· σύροντες γὰρ τῆς
 τῶν αὐτομόλων οἰκείας, ἐπὶ τὸ
 κέχος καὶ τῶν δημοτῶν τῆς ἐπὶ
 πῖσιν ὠρημένους, οἷα πάσχου-
 σιν οἱ Ῥωμαῖοι προσφεύγοντες
 ἐπιδέκνυσαν, καὶ τῆς κειρατη-
 μένης ἰκίτας ἔλεγον ἐκ αἰχμα-
 λώτης. τῆτο πολλὰς τῶν αὐτο-
 μόλων ὠρημένων, μέχρι τάλη-
 θῆς ἐγνώσθη, κατέσχεν εἰσω.
 ἄνοι δὲ καὶ παραχρήμα, διέδρα-
 σαν, ὡς ἐπὶ βίβαιοι τιμωρίαν,
 εἰπάουσι, ἡγέμενοι τὸν ἐκ τῶν
 πολιμίων θάνατον ἐν λιμῆ συγ-
 κέρσει. πολλὰς δὲ καὶ χειροκο-
 πήσῃ κελύσας Τίτος τῶν ἐα-
 λωκότων, ὡς μὴ δοκοῖεν αὐτό-
 μοιοι καὶ πιστεύοντο διὰ τὴν

tere tutum erat, tantamque ad-
 fernare multitudinem custodum ui-
 debat esse custodiam; maxime ue-
 ro eos crucifigi non prohibebat,
 ut qui sperarit ipsos ad conspē-
 ctum illorum forsā deditioem facere,
 quasi similia passuros, nisi se dederent.
 Milites autem ex ira aut odio cruci affigebant captos,
 modis quidem dinerfis ludibrii cau-
 sa: et propter multitudinem, spa-
 tium crucibus deerat, et corpori-
 bus cruces.

Tantum uero aberat, ut seditio-
 si ad calamitatem istam animos mu-
 tarent, ut contrarium plane ad reli-
 quam multitudinem simularent.
 Transfugarum enim necessariis ad
 muros pertractis, illisque e popula-
 ribus, qui ad Romanorum fidem
 fugere properarint, qualia paterentur
 ii, qui ad Romanos confuge-
 rent ostenderunt; et qui comprehen-
 si tenebantur non captiuos esse, sed
 supplices, dicebant. Hoc multos
 transtugere cupientium, donec ue-
 rum cognosceretur, intra muros con-
 tinebat. nonnulli autem statim dis-
 scurrerunt, quasi ad uerum suppli-
 cium: mortem ab hostibus illatam,
 si cum fame confenerat, requiem
 esse ducentes. Cumque multis ca-
 ptiuorum manus amputari iussisset,
 ut transfugae minime uiderentur,
 crederenturque propter calamita-
 tem, eos ad Iohannem et Simo-
 nem remisit, saltem nunc a uecor-

συμ-

συμφορὰν, εἰσέπειμψε, πρὸς τὸν
 Ἰωάννην καὶ τὸν Σίμωνα, νῦν γε
 ἤδη παύσασθαι παρηνῶν, καὶ
 μὴ πρὸς ἀνάγειν τῆς πόλεως αὐ-
 τὸν βιάζεσθαι, κερδήσαι δ' ἐν
 τῆς ἐν ὑσάτοις μεταμελείας τὰς
 τε αὐτῶν ψυχὰς, καὶ τηλικαύ-
 την πατρίδα, καὶ ναὸν ἀκοινώνη-
 τον ἄλλοις.

dia definerent admonens, neue ipsam ad urbis excidium compellerent, animisque tandem mutatis lucrarentur, et propriam uitam, et patriam tantam, et templum, quocum nullum aliud contendere potest.

§. XIV.

Si quid dignum est stupore omnium gentium et aetatum, profecto haec enarrata, nationis Iudaicae crucifixio, nostram omnium attentionem meretur. Cur natio Deo quondam sacra, in Mosis, et omnium Prophetarum disciplinam tradita, ab ipso Messia ad cognitionem ueritatis manuducta, sic uindictam Dei manum experta est, in facie totius orbis? nonne ob piaculum in Christo crucifixo commissum? Et tamen adhuc coecutire potest, in tanta prophetarum et euangelii luce. Quis non dicat et confiteatur, Iudaeos ex populo Dei, factos esse populum auersum et reiectaneum, et quidem a tempore spreti et crucifixi Messiae? Hoc enim excidium, templi, urbis, ac reipublicae, et praecipue in Hosea praedicta, et a Iosepho prolixè enarrata crucifixio Iudaeorum, satis superque demonstrant.

§. XV.

Ad eo maiorem autem animis nostris ingerendam fidem, apprime erit utile, ut per realem pertractationem, crucifixionis Iudaeorum praedictae, certam tradamus rei cognitionem. Verba enim, sine certa rei cognitione, sunt tantum tenuia signa uariarum rerum, late diffusarum, nisi in unum uerum subiectum, de quo sermo est, colligantur. Vocabula igitur nequaquam recte intelligentur, nisi res, de qua sermo est, sufficienter fuerit cognita. Sic in nostro textu, nemo determinauerit, quaenam ex uariis uocum significationibus sit eligenda, qui subiectum et praedicatum ignorauerit. Sub-

iectum de quo sermo est, sunt Iudaei, et quidem ob auersionem a Messia suspendendi. Hoc tam apertum est, ut nihil clarius distinctiusque proponi queat. Quem enim fugit, Messiam expectandum fuisse, ex natione Iudaica? Messias fuit rex Israelis, quem statim ab initio, sub aurora uitae, per infanticidium Bethlehemiticum, tollere cupiebat Herodes. Hof. X. 15. Quamuis autem Israel, tam puerilis et insipiens esset, Deus tamen recens natum Iudaeorum Messiam, sic dilexit, ut illum ex Aegypto incolumem, et pro filio suo agnoscendum vocaret. Hof. XI. 1. De illo itaque populo sermo est, cui filius Dei ex Aegypto uocatus, cum suis Apostolis, Euangelium praedicauit, a quorum uero faciebus auersi, in uanitatibus cordis sui ambularunt. u. 2. De huius populi inobedientia, apud Hoseam, Messias sequentem in modum conqueritur: u. 3. *Quamuis egomet ipse, meam pedum assuefactionem Ephraimo ostendam, suscipiens eos sub brachiis suis, non tamen agnoscent, quod ego eos sum sanaturus.* u. 4. *Si funiculis humanis eos trabam, si uinculis amoris, tamen ero eis, ut imponentes iugum, super maxillas eorum, quomodo eis porrigam cibum?* u. 5. *dum non reuerri poterit, ad terram Aegypti, Assur tamen sit rex eius, eum in finem, ut reculerent se conuertere.* u. 6. *Ideo irruit gladius in eorum urbes et consumit solitarios eius, et deuorat, ob consilia eorum.* Et hanc querelam statim excipit uersus noster. *Quamuis populus meus fiant suspensi propter auersionem a me, tamen ad eum (Iesum crucifixum) ob quem (suspenduntur) quem inuocare deberent, uniuersum se non erigent.*

§. XVI.

Ex his attributis, quae subiectum satis certum constituunt, accurateque definiunt, colligo: Populus, de quo sermo est, est natio Iudaica, et quidem post aduentum Messiae, in sua inobedientia, qua renuebant conuersionem ad Christianismum, considerata, tam in suis peccatis, quam in suis poenis. Peccatum eorum, quam grauissimum, est auersio a Christo, et quod poenitentiam agere nolunt, u. 3. 5. 7. Poena est non-

non solum fames, et excidium urbium, sed etiam crucifixio. Et sic subiectam ex contextu diligenter explicarum, accurateque definitum est, quod sit natio Iudaica.

§. XVII.

Progedimur nunc etiam ad praedicatum propositionis, in nostro uersu contentae. Istud uero alterum enunciatio- nis extremum, in uerbo תלויים expressum est. Hoc praed- icatum non metaphorice, de suspensione animi, sed proprie de crucifixione Iudaeorum, accipiendum est. Hic rursus analogiam rei diligenter obseruare, iuuat. Sermo est de poenis, Iudaeis a Messia auersis, sub ultimo Iudaeorum excidio infligendis. Expressa sit mentio gladii, urbes deua- flantis, consumentis, et deuorantis, ob Iudaeorum consilia. Ad hoc excidium omnino etiam pertinet, crucifixio Iudae- orum, sub excidio Hierosolymitano. Hoc praedicato enim indicatur aliquid, quod rationem poenae habeat, per quam afflicti ad adorandum Iesum, in quem piaculum commise- rant, adigantur; torus autem populus, hoc spectaculum poe- nae animaduertens, ad uniuersalem conuersionem prouoce- tur. Hoc effici non potuisset nuda suspensione animi. Cru- cifixio autem Iudaeorum, eiusmodi effectum praestare po- tuisset, si tota natio Iudaica, post excidium Hierosolymita- num, ad singulares de hoc excidio circumstantias, et ad e- iusmodi prophetias attendere uoluisset.

§. XVIII.

Postquam res, subiecto et praedicato designata, diligenter euoluta est, nexus totius uersus, seu totius propositionis considerandus est. Ostendit Saluator, quae mentis auersae obduratio securura sit in Iudaeis, a uero Messia deficienti- bus. Quamuis crudelissimo suspendii supplicio tradantur, ob commissum in Iesu crucifixo piaculum, quamuis nonnul- li ex crucifixis, Iesum inuocent et adorent, hoc tamen ge- neralem et uniuersalem nationis Iudaicae conuersionem, pro- moue-

mouere non posse. Coherentia textus, nobis contemplandam sistit: 1) poenae Iudaeorum qualitatem, 2) emendationis intentae defectum. Quod poenae qualitatem attinet, illi qui subditi forent Messiae, fiunt מלואים ob commissam culpam, quod se a Messia auerterunt. Qualitas huius poenae pristinam mentis indolem, ubi Christum odio persequuti sunt, immutare debuisset, ut agnoscerent poenam talionis, et quod sanguis Iesu crucifixi ab ipsorum manibus postularetur. Adorandum uero Messiam, uniuersali confessione, adhuc sub excidio urbis debuissent complecti. Sed contrarium euenit. Nolunt credere, fidem in Iesum Nazarenum esse rem ad salutem necessariam, ut ex toto corde et animo ad Christum conuertantur, et fruitionem sacrificii sui pro nobis oblari, desiderent. Quodsi uero nec uox Christi et prophetarum, nec crux et patibulum tunc temporis Iudaeorum in credulitati occurrere et mederi potuit, coecitatem similem, potius futuro tempore, quam uniuersalem Iudaeorum ad Christum conuersionem expectandam esse, ex hoc dicto firmiter concludimus.

S. D. G.

ced. 14.

ad 14.

01 A 6501

ULB Halle
002 927 330

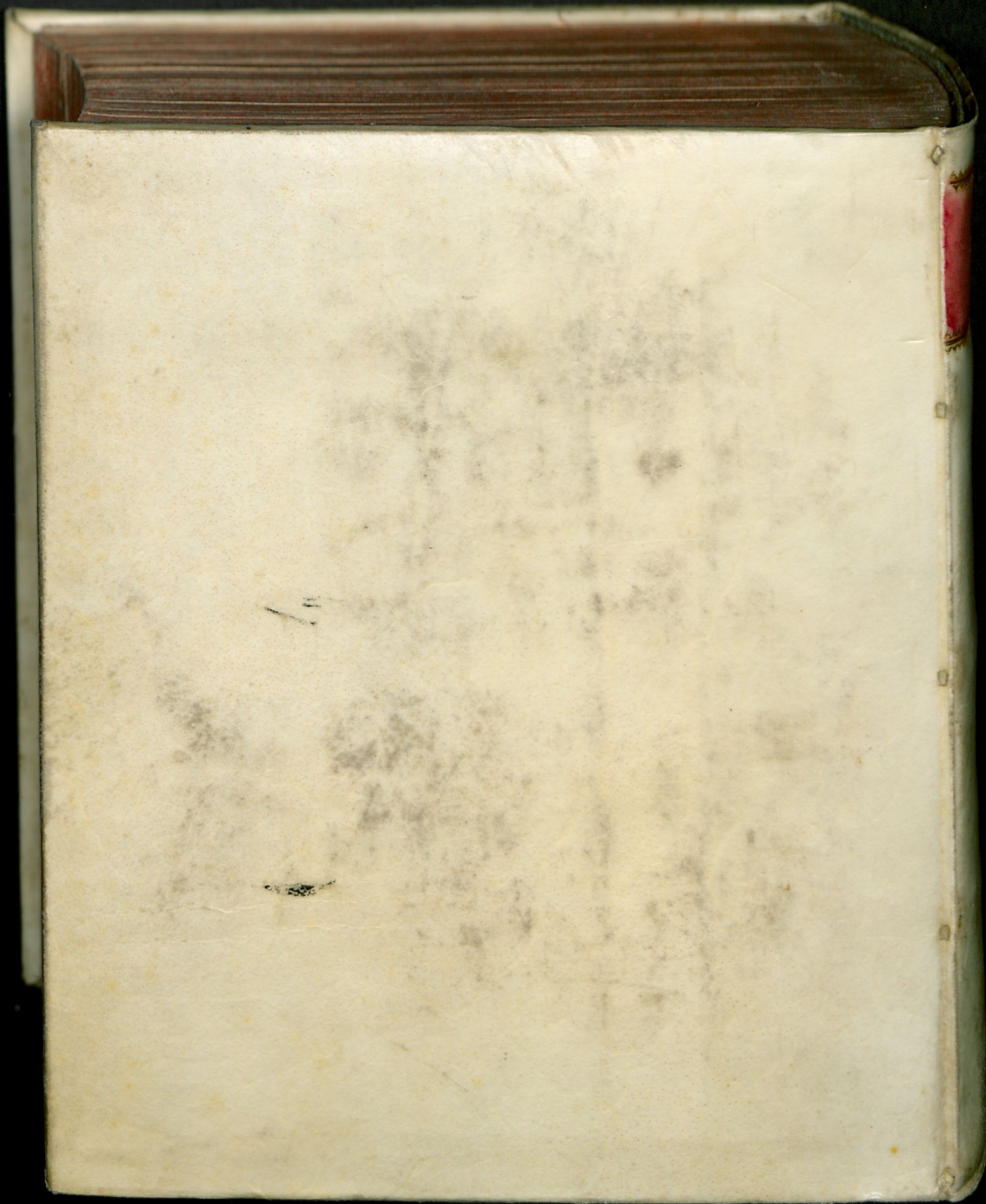
3

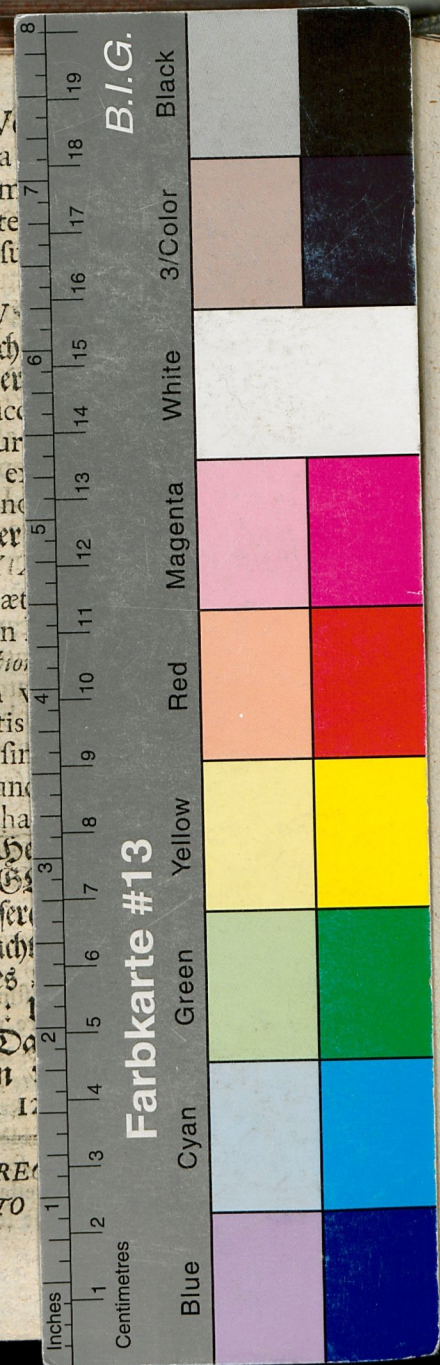

86

12

31
31

DISSERTATIO PHILOLOGICA
DE

I V D A E I S

□ י נ ל ך ך

OB IESVM CRVCIFIXVM
CRVCIFIGENDIS
NEC TAMEN AD EVM CONVERTENDIS

AD ILLUSTRANDVM LOCVM HOS. XI. 7.

QVAM
PRAESIDE

DN. CAROLO GOTTLOB
SPERBACHIO

LINGVARVM ORIENTALIVM IN ACADEMIA
VITEMBERGENSI PROFESSORE PVBLICO
LONGE CELEBERRIMO

DOMINO PRAECEPTORE PATRONO
AC STUDIORVM SVORVM PROMOTORE
OMNI PIETATIS ATQVE OBSERVANTIAE CVLTV
AD CINERES VSQVE PROSEQVENDO

IN AVDITORIO MAIORI

D. VIII. MART. A. R. S. MDCCXXXVII

PVBLICO ERVDITORVM EXAMINI SVBMITTET
AVCTOR RESPONDENS

M. FRIDER. ERNESTVS BAVER

FRIESDORFIO - MANSFELDENSIS.

VITEMBERGAE

PRELO EPHRAIM GOTTLOB EICHSFELDI

ACADEMIAE A TYPIS.